

MOTIVACIJA STUDENATA PSIHLOGIJE ZA BAVLJENJE VOLONTERSKIM RADOM

JASNA S. BOGDANOVIĆ-ČURIĆ,
DIJANA Z. IVANIŠEVIĆ,
SANJA H. MUŠINOVIĆ,

SAŽETAK

Razvoj civilnog društva kod nas je rezultirao povećanim brojem udruženja koje raznovrsnim programima i aktivnostima pomažu u rješavanju mnogih društvenih problema. Nažalost, još uvijek je nedovoljno razvijena svijest o korisnosti volonterskog rada u zdravstvenim, socijalnim i obrazovnim ustanovama. Ipak s razvojem civilnog društva raste i svijest o potrebi uključivanja većeg broja volontera pa će u budućnosti i vrata većine ovakvih institucija biti otvorena.

U svijetu je volonterski rad važan činilac na gotovo svim nivoima življenja - od svakodnevica do promovisanja društveno važnih pozitivnih promjena. Takođe, rad volontera je izuzetno priznat, vrednovan i tražen, te je vrlo značajna i gotovo obavezna preporuka za daljnje školovanje i zapošljavanje.

Ključne riječi: motivacija, volonterski rad, studenti psihologije.

UVOD

Volonterski rad je neprofitna i neplaćena aktivnost kojom pojedinci doprinose dobrobiti zajednice ili cijelog društva (Mikac, 2002) . Obilježen je visokim stepenom obaveze ili predanosti osoba koje su uključene (Wilson, 2000) , a kao glavne karakteristike mogu se istaći i usredsređenost na zajedničko dobro, unutrašnja motivacija i aktivno učestvovanje korištenjem svojih vještina, znanja i slobodnog vremena (Begović, 2006) .

Dakle, bavljenje volonterskim radom je važan oblik prosocijalnog ponašanja, kojim ljudi dugoročno pružaju pomoć drugima, te se može reći da u njegovoj osnovi leže i empatija (saosjećanje sa osobama kojima je potrebna pomoć) i altruizam (ponašanje usmjereno na dobrobit drugih bez očite povratne dobiti za pomagače) (Beck, 2003) .

Osim pružanja pomoći zajednici i rješavanja društvenih problema, volonterski rad doprinosi i razvoju društvene osviještenosti, tolerancije, solidarnosti i zajedništva, povećanju samopoštovanja i osjećaja vlastite vrijednosti, dobivanja zahvalnosti od strane drugih i socijalnog odobravanja, kao i sticanju novih iskustava, znanja, vještina i poznanstava (Aronson, Wilson i Akert, 2005) . Pored toga, volontiranje utiče i na ekonomski doprinos društvu jer bi inače rad koji obavljaju volonteri morala platiti država ili privatni preduzetnici.

Postoji više podjela volonterskog rada, a jedna od njih je podjela na nekoliko ciljanih područja djelovanja, kao što su *briga za druge ljude* (djecu, starije, nemoćne, siromašne, osobe s posebnim potrebama, invalide) , *humanitarni rad* (obnavljanje škola ili domova, pomaganje u područjima pogođenim ratom ili prirodnim katastrofama) , *socijalni rad* (pomaganje u bolnicama, socijalnim i zdravstvenim ustanovama) , *zaštita okoline* (akcije zaštite i čišćenja okoline) i *kulturni rad* (pomoć kod organizovanja i sprovođenja kulturnih događaja) (Begović, 2006) .

No, uz volontiranje se često postavlja i jedno veoma bitno pitanje: Zašto ljudi odvajaju dio svog slobodnog vremena za rad koji im neće biti plaćen?! Postoji više odgovora, a jedan od najjednostavnijih je da volontiranje omogućava sticanje novih znanja, vještina, iskustava, poznanstava i sl. , dok socijalni psiholozi Klari i Snider (Clary i Snyder, 1999) tvrde da se ljudi uključuju u volonterski rad da bi zadovoljili svoje lične potrebe i ciljeve. Stoga izdvajaju sljedećih šest ličnih i društvenih motiva zbog kojih ljudi volontiraju:

1. Vrijednosti - volontiranje u skladu sa ličnim uvjerenjem o važnosti pomaganja drugima i brige za druge,
2. Razumijevanje - volonter želi bolje razumjeti sebe i druge, učiti i razvijati svoje vještine,
3. Poštovanje - pojedinac se može psihološki razvijati kroz volontiranje i na taj način povećati svoje samopoštovanje,
4. Karijera – volonter ima cilj steći iskustva vezana uz karijeru i učiti nove vještine koje mu mogu pomoći u traženju posla ili razvoju karijere,
5. Društvo - volontiranje zbog jačanja društvenih veza, upoznavanja novih ljudi ili društvenog pritiska i prilagođavanja, i
6. Zaštita - za smanjivanje negativnih osjećaja usmjerenih prema sebi.

Ismond i Danlop (Esmond i Dunlop, 2004) pak dodaju i sljedeće motive: *reciprocitet* (uživanje u volontiranju i ravnopravna razmjena) , *prepoznavanje* (volontiranje zbog toga što drugi prepoznaju doprinose pojedinca društvu) i *reaktivnost* (za rješavanje vlastitih problema) .

Pored toga, ustanovljeno je i nekoliko osobina ličnosti koje razlikuju volontere od nevolontera. Naime, Švarc (Schwartz) je utvrdio da su skloniji pomoći oni ljudi koji odgovornost pripisuju više sebi, a manje drugima (Schwartz, 1970. , prema Beck, 2003) , kao i ljudi koji se osjećaju kompetentnima, dok će osobe niskog samopoštovanja biti spremnije pomoći, ukoliko time mogu uticati na povećanje svog samopoštovanja. Takođe, neki ljudi se uključuju u volonterske aktivnosti jer smatraju da im to može pomoći da poboljšaju svoje raspoloženje, te da ih može učiniti sretnima. Međutim, da bismo mogli predvidjeti koliko su ljudi skloni pomaganju korisno je imati mnogo podataka o njihovoj ličnosti, kao i o prirodni situacije u kojoj se nalaze (Aronson i sar. , 2005) .

Prema tome, volonteri su ljudi koje pokreću različiti motivi, a zajedničko svima njima je da rade sa zadovoljstvom vjerujući u misiju koju ispunjavaju. Nagrada koju koju dobiju baveći se volonterskim aktivnostima nije novac, već zadovoljavanje istinske ljudske potrebe za osjećajem korisnosti. Međutim, za sebe dobiju priliku da nauče nešto novo, te pritom upoznaju nove ljude, saraduju s osobama koje dijele slične interese i uvjerenja, učine svoju zajednicu ugodnijom za život, kreativno provedu slobodno vrijeme, razbiju monotoniju svakodnevnice i isprobaju svoje sposobnosti. Takođe, većini volontera za rad ne trebaju posebne vještine: dovoljno je imati pozitivan stav, volju za učenjem, malo kreativnosti i fleksibilnosti.

Iz prethodno navedenog može se zaključiti da je tematika bavljenja volonterskim radom veoma interesantna, a motivi raznovrsni, zbog čega smo i odlučili sprovesti istraživanje kojim ćemo ispitati motivaciju studenata za bavljenje volonterskim radom. U našem istraživanju nastojali smo utvrditi motivisanost studenata psihologije Filozofskog fakulteta u Palama i studenata psihologije na Nastavničkom fakultetu u Mostaru i utvrditi koliko su studenti oba fakulteta informisani o volonterizmu, kakve stavove imaju, te koliko su spremni za bavljenje volonterskim radom.

Motivacija

Motivi su unutrašnji procesi koji uključuju potrebe, kognicije i emocije, koje energiziraju i upravljaju ponašanjem tj. svim ljudskim tendencijama za pristupom i izbjegavanjem. Energija znači da ponašanje ima određenu snagu, intenzitet i trajnost, dok smjer znači da je ponašanje usmjereno ka postizanju nekog cilja (Reeve, 2010) . Stoga se motivacija često definiše kao ulaganje napora kako bi se postigao određeni cilj (Andrilović i Čudina-Obradović, 1996) . Međutim, definisanje motivacije se često dodatno komplikuje zbog činjenice da postoje različiti pristupi motivaciji. Ipak, među njima najbitnija su dva: regulatorni pristup, koji naglašava fiziološke reakcije na ometajuće uslove i svrhoviti pristup

koji naglašava cilju usmjerenu prirodu ponašanja (Beck, 2003) . Takođe, u vezi sa motivima neophodno je istaći da isti motiv može navoditi ljude na različita ponašanja, kao i da različiti motivi mogu uzrokovati podjednako ponašanje.

Pored toga, unutar svake motivacijske situacije moguće je razlikovati tri povezane faze koje se često predstavljaju u obliku motivacijskog ciklusa. Naime, najprije se javlja motiv u čijoj osnovi se nalazi određena potreba, interes ili želja. Nakon njegovog javljanja slijedi instrumentalno ponašanje, odnosno aktivnost koja će dovesti do zadovoljenja motiva, a zatim i cilj kojim se instrumentalno ponašanje završava (Grgin, 1997) .

U proučavanju motivacije najčešće se polazi od podjele motivacije na unutrašnju (intrinzičnu) i spoljašnju (ekstrinzičnu) motivaciju. Naime, unutrašnja motivacija usmjerena je na dostignuća i vođena samim zadacima i sklopom ličnosti, te u njenoj osnovi leži radoznalost, dok je spoljašnja motivacija operacionalizovana pohvalom, nagradom, pokudom, kaznom, takmičenjem i sl. Navedena podjela na unutrašnju i spoljašnju motivaciju dobila je svoj opšte prihvaćeni okvir. Međutim, nekada spoljašnji motiv može prerasti u unutrašnji, što je idealna situacija, tako da se može reći da se stroga dihotomija između ove dvije vrste motivacije i ne može uspostaviti (Suzić, 2006) .

3. Metodologija istraživanja

3. 1. Predmet istraživanja

Utvrđiti stepen motivacije kod studenata psihologije u Palama i Mostaru, te u okviru toga ispitati relacije između motivacije za bavljenje volonterskim radom i posmatranih socijalno-statusnih obilježja (pol i godine studija) .

Uži predmet interesovanja ovog istraživanja odnosi se na sagledavanje povezanosti (intenziteta i smjera) između spremnosti studenata da se angažuju u volonterskom radu i ispitivanih socijalno-statusnih obilježja.

3. 2. Cilj istraživanja

1. Naučni, u tom smislu što je istraživanje koncipirano tako da proučava prirodu (intenzitet i smjer) povezanosti između posmatranih varijabli, tj. između motivacije i niza posebnih ajtema koji upućuju na interesovanja studenata psihologije za volonterski rad; te sagledavanje relacija između unutrašnje i vanjske motivacije studenata psihologije da se dodatno angažuju u volonterskom radu s obzirom na posmatrane socijalno-statusne karakteristike.

2. Praktični, dobijeni rezultati bi mogli biti dio šireg istraživanja koje bi bilo korisno za unapređenje volonterskog rada.

3. 3. Hipoteze istraživanja

Osnovna hipoteza ovog istraživačkog rada glasi: “Studenti sa Univerziteta u Istočnom Sarajevu će pokazati veću motivaciju za bavljenje volonterskim radom zbog toga što studiraju u manjem gradu, gdje se ljudi više poznaju, a poznavanje nekoga ili nečijeg rada je važno pri donošenju odluke da se volontira”. Budući da volonterski rad zahtijeva razvijenu unutrašnju motivaciju, interesuje nas kakva je motivacija studenata psihologije za bavljenje volonterskim radom, kao i da li postoji značajna razlika između studenata psihologije iz Pala i studenata iz Mostara.

Sprovedenjem ovog istraživanja testirati ćemo navedenu hipotezu i prihvatiti je ili odbaciti na određenom nivou značajnosti.

Dakle, ovim istraživanjem utvrdićemo kakva je percepcija motivacije kod studenata psihologije uopšte, i koliko su zainteresovani za bavljenje volonterskim radom, te ćemo ustanoviti i da li između

studenata sa Univerziteta „Džemal Bijedić“ u Mostaru i studenata sa Univerziteta u Istočnom Sarajevu postoji statistički značajna razlika u spremnosti za bavljenje volonterskim radom.

- Ne postoji statistički značajna razlika u informisanosti o volonterskom radu između studenata psihologije u Mostaru i studenata psihologije u Palama.
- Ne postoji statistički značajna razlika između studenata psihologije u unutrašnjoj i vanjskoj motivaciji i stepena zainteresovanosti za volonterski rad.
- Ne postoji statistički značajna razlika između godine studija psihologije i spremnosti da se dodatno angažuje u volonterskom radu.

3. 4. Definisanje varijabli

Prilikom proučavanja razlika u zainteresovanosti studenata za bavljenje volonterskim radom i motivacije studenata i socijalno statusnih obilježja, definisane su sledeće zavisne i nezavisne varijable istraživanja.

Zavisne: Zainteresovanost studenata za volonterski rad, spremnost da se angažuje u volonterskom radu i stepen motivacije studenata psihologije,

Nezavisne: Socijalno-statusna obilježja (mjesto studiranja psihologije - Pale i Mostar, godina studija i pol) .

3. 5. Uzorak ispitanika

Istraživanjem je obuhvaćeno 120 studenata prve, druge i treće godine Filozofskog fakulteta Univerziteta u Istočnom Sarajevu (studijske grupe: psihologija) i studenata psihologije na Nastavničkom fakultetu Univerziteta „Džemal Bijedić“ u Mostaru.

Tabela 1: Uzorak ispitanika

Fakultet	f	%
Filozofski fakultet Pale - psihologija	63	52. 50
Nastavnički fakultet Mostar - psihologija	57	47. 50
Ukupno	120	100. 0
Godina studija		
Prva	76	63. 3
Druga	24	20. 0
Treća	20	16. 7
Ukupno	120	100. 0
Pol		
Muški	27	22. 5
Ženski	93	77. 5
Ukupno	120	100. 0

3. 6. Metode i instrumenti

Za potrebe ovog istraživanja korištene su dvije metode za prikupljanje podataka: metod teorijske analize koji podrazumijeva prikupljanje podatka iz literature naučnih, stručnih i drugih radova u vezi sa problematikom koju smo ispitivali i sistematsko-neeksperimentalni metod (survey) kao tipično terensko istraživanje koje nam je pomoglo da na odgovarajućem uzorku uz pomoć odgovarajućih instrumenata prikupimo potrebne podatke.

Instrumenti za prikupljanje podataka:

- Skala o volontiranju,
- Skala za ispitivanje spremnosti za volonterski rad,
- Upitnik o socijalno-statusnim obilježjima sa nizom pitanja o pojedinačnim stavovima koji se odnose na motivisanost studenata za volonterski rad.

3. 7. Organizacija istraživanja i postupci za obradu podataka

Istraživanje je koncipirano kao tipično empirijsko istraživanje. Organizaciju istraživanja obavili su autori rada. Popunjavanje upitnika obavljeno je anonimno, a ispitivanje je obavljeno u aprilu 2012. godine.

Prilikom statističke obrade podataka primijenjen je program SPSS 12. 0 for Windows, a korišteni su različiti statistički postupci (utvrđivanje frekvencija i procentualnog odnosa za sve varijable, a za utvrđivanje statističke značajnosti razlika između ispitivanih varijabli korišten je Pirsonov χ^2 i F koeficient).

3. 8. Analiza rezultata

Tabela 2. Distribucija rezultata osjećanja studenata psihologije dok volontiraju

Kad volontiram dobro se osjećam.	f	%
1. ne zanima me	7	5. 8
2. loše	10	8. 3
3. zadovoljan/na	7	5. 8
4. dobro	22	18. 3
5. vrlo dobro	32	26. 7
6. odlično	42	35. 0
Ukupno	120	100. 0

Chi-Square : 53500 df: 5; p. 0. 000,

Prema podacima (tabela 2.) možemo primijetiti da je 85, 8% studenata iskazalo da imaju pozitivna osjećanja kada volontiraju, dok je 5, 8 % navelo da ih volontiranje ne zanima, a 8, 3% da se loše osjećaju kada volontiraju.

Tabela 3. Distribucija rezultata studenata psihologije o doprinosu volonterskog rada

Smatram da su se zbog mog volontiranja uslovi u kojima živim poboljšali, moja okolina postala je ugodnija.	f	%
1. ne zanima me	7	5. 8
2. nije bilo mog uticaja	10	8. 3
3. da, ali malo	19	15. 8
4. da, dovoljno	38	31. 7
5. da, dobro	25	20. 8
6. da, mnogo	21	17. 5
Ukupno	120	100. 0

Chi-Square : 31 000 df: 5; p. 0. 000,

Evidentno je da 70% studenata psihologije smatra da je njihov volonterski rad dao doprinos lokalnoj zajednici, odnosno da su se uslovi u kojima žive poboljšali i da je okolina postala ugodnija.

Tabela 4. Distribucija rezultata studenata psihologije u volontiranju radi postizanja cilja koji im je važan

Volontiram da bih postigao/la cilj koji mi je važan.	f	%
1. ne volontiram	7	5.8
2. da, ali mi ne uspeva	12	10.0
3. da bi postigao/la cilj	10	8.3
4. da, i dobro sam postigao/la cilj	28	23.3
5. da, i većinom sam postigao/la cilj	25	20.8
6. da, i u potpunosti sam postigao/la cilj	38	31.7
Ukupno	120	100.0

Chi-Square : 37300² df: 5; p. 0.000,

Na osnovu rezultata koji su prikazani (tabela 4.) preko 2/3 ispitanika smatra da su kroz volonterski rad postigli ciljeve koji su im bili važni, dok 10% ispitanika smatra da nisu realizovali postavljene ciljeve.

Tabela 5. Distribucija rezultata studenata psihologije u vjeru misije organizacije kao temeljnog razloga volontiranja

Vjera u misije organizacije koje sam podržavao/la bila je temeljni razlog mog volontiranja.	f	%
1. ne zanima me	7	5.8
2. nije bitno	7	5.8
3. nisam siguran/na	19	15.8
4. da, malo	33	27.5
5. da, mnogo	39	32.5
6. da, u potpunosti	15	12.5
Ukupno	120	100.0

Chi-Square : 44700² df: 5; p. 0.000,

Evidentno je da 45% ispitanika u potpunosti i mnogo vjeruje u misiju organizacije kao temeljnog razloga volontiranja.

Tabela 6. Distribucija rezultata zadovoljstva studenata psihologije rezultatima volonterskog rada

Zadovoljan/na sam rezultatima svog volonterskog rada.	f	%
1. ne zanima me	7	5.8
2. uopšte nisam zadovoljan/na	4	3.3
3. djelimično sam zadovoljan/na	14	11.66
4. da, zadovoljan/na sam	31	25.83
5. da, mnogo sam zadovoljan/na	31	25.83
6. da, u potpunosti sam zadovoljan/na	33	27.5
Ukupno	120	100.0

Chi-Square : 43.600² df: 5; p. 0.000,

Prema podacima (tabela 6) možemo primjetiti da je 45% ispitanika zadovoljno rezultatima volonterskog rada, dok preko 5% studenata psihologije uopšte nije zadovoljno rezultatima svog

volonterskog rada. $\chi^2 > p$ ukazuje da postoji statistički značajna razlika u zadovoljstvu studenata psihologije volonterskim radom.

Tabela 7. Distribucija frekvencija i postotaka o volonterskom radu

Tvrdnje koje se odnose na volontiranje		da	ne znam	ne	AS
1. Volonteri su zadovoljniji sobom od ljudi koji ne volontiraju.	f	49	65	6	1. 64
	%	40. 8	54. 2	5. 0	
2. Volonteri mogu pomoći u rješavanju problema lokalne zajednice.	f	81	36	3	1. 35
	%	67. 5	30. 0	2. 5	
3. Volontiranje može pomoći u rješavanju nekih ličnih problema.	f	72	43	25	1. 44
	%	60. 0	35. 8	4. 2	
4. Volontiranje je dobar način za provođenje slobodnog vremena.	f	107	6	7	1. 16
	%	82. 2	5. 0	5. 8	
5. Uključivanjem u volonterski rad mogu se upoznati zanimljivi ljudi.	f	111	9	0	1. 07
	%	92. 5	7. 5	0	
6. Volonteri su obično ljudi zaneseni nekom idejom.	f	43	56	21	1. 82
	%	35. 8	46. 7	17. 5	
7. Volontiranju je potrebno dati više značaja.	f	82	31	7	1. 38
	%	68. 3	25. 8	5. 8	
8. Volontirati mogu uglavnom oni koji imaju mnogo slobodnog vremena.	f	38	31	51	2. 11
	%	31. 7	25. 8	42. 5	
9. Volontirati mogu uglavnom oni koji finansijski dobro stoje.	f	10	26	84	2. 62
	%	8. 3	21. 7	70. 0	
10. Volontiranje može pomoći u pronalaženju i dobivanju zaposlenja.	f	75	40	5	1. 42
	%	62. 5	33. 3	4. 2	
11. Volonterima se može povjeriti ozbiljan posao.	f	55	59	6	1. 59
	%	45. 8	49. 2	5. 0	

Inspekcijom rezultata koji su prikazani u tabeli 7. može se vidjeti da studenti psihologije sa oba univerziteta nisu dovoljno informisani o volonterskom radu. Na tvrdnju da su volonteri zadovoljniji sobom od ljudi koji ne volontiraju odgovorilo je sa ne znam preko 50% studenata psihologije. Preko ¼ studenata ne zna da volontiranje može pomoći u rješavanju nekih ličnih problema. Takođe preko ¼ ispitanika smatra da su volonteri obično ljudi zaneseni nekom idejom. Blizu 50% ispitanika ne zna da se volonterima može povjeriti ozbiljan posao, dok preko 60% studenata smatra da volontiranje može pomoći u pronalaženju i dobivanju zaposlenja.

Relacije socio-statusnih obilježja i motivacije studenata psihologije

Tabela 8. Distribucija frekvencija i χ^2 prema gradovima gdje studenti studiraju psihologiju

Tvrdnje koje se odnose na volontiranje		da	ne znam	ne	χ^2	p
1. Volonteri su zadovoljniji sobom od ljudi koji ne volontiraju.	Pale	28	34	1	3. 514	. 173
	Mostar	21	31	5		
2. Volonteri mogu pomoći u rješavanju problema lokalne zajednice.	Pale	48	14	1	4. 600	. 100
	Mostar	33	22	2		
3. Volontiranje može pomoći u rješavanju nekih ličnih problema.	Pale	38	23	2	0. 332	. 847
	Mostar	34	20	3		
4. Volontiranje je dobar način za provođenje slobodnog vremena.	Pale	58	2	3	1. 270	. 530
	Mostar	49	4	4		
5. Uključivanjem u volonterski rad mogu se upoznati zanimljivi ljudi.	Pale	60	3	0	1. 433	. 231
	Mostar	51	6	0		

6. Volonteri su obično ljudi zaneseni nekom idejom.	Pale	28	20	15	12. 089	. 002
	Mostar	15	36	6		
7. Volontiranju je potrebno dati više značaja.	Pale	44	14	5	1. 719	. 423
	Mostar	38	17	2		
8. Volontirati mogu uglavnom oni koji imaju mnogo slobodnog vremena.	Pale	23	15	25	1. 440	. 487
	Mostar	15	16	26		
9. Volontirati mogu uglavnom oni koji finansijski dobro stoje.	Pale	2	14	47	4. 656	. 097
	Mostar	8	12	37		
10. Volontiranje može pomoći u pronalaženju i dobivanju zaposlenja.	Pale	42	18	3	1. 383	. 501
	Mostar	33	22	2		
11. Volonterima se može povjeriti ozbiljan posao.	Pale	28	33	2	1. 218	. 544
	Mostar	27	26	4		

Pearson Chi-Square : 8. 246 df: 10; p. 605, Contingency Coefficient . , 254

Hi-kvadrat test ukazuje na to da ne postoji statistički značajna razlika između studenata psihologije iz Mostara i studenata psihologije iz Pala o bavljenju volonterskim radom. Jedina tvrdnja na kojoj postoji statistički značajna razlika jeste: *Volonteri su obično ljudi zaneseni nekom idejom*, gdje je χ^2 test veći od granične vrijednosti jer je 36 studenata psihologije u Mostaru odgovorilo sa ne znam, a u Palama 20, dok je u Palama negativno odgovorilo 15, a u Mostaru 6 studenata. Takođe, potvrdno je odgovorilo u Palama 28, a u Mostaru 15 studenata psihologije. Pored toga tvrdnja da je volontiranje dobar način za provođenje slobodnog vremena je potvrđena od većine studenata sa oba Univerziteta.

Tabela 9: Studenti psihologije i percepcija motivacije

Studijska grupa	Percepcija motivacije studenata						F	p
	unutrašnja		vanjska		motivacija			
	AS	SD	AS	SD	AS	SD		
Psihologija Pale	49. 825	12. 980	46. 921	12. 243	96. 317	25. 206	7. 028	. 009
Psihologija Mostar	43. 789	11. 641	40. 872	11. 665	84. 666	22, 605	7. 133	. 009
Ukupno	46. 958	12. 678	43. 825	11. 985	90. 783	12, 677	6. 892	. 010

ANOVA. df 1, N=120

Evidentno je iz rezultata (tabela 9.) da postoji statistički značajna razlika u percepciji motivacije između studenata psihologije u Palama i studenata psihologije u Mostaru. Kod studenata u Palama veća je aritmetička sredina u percepciji motivacije.

Tabela 10. Godina studija psihologije i motivacija za volonterski rad

Psihologija	godina studija	Motivacija za volonterski rad				
		AS	N	SD	F	p
Pale	I godina	3. 0769	39	1. 61220	8. 716	. 054
	II godina	3. 2083	24	1. 74404		
	Ukupno	3. 1270	63	1. 65092		
Mostar	I godina	3. 4054	37	1. 38362		
	III godina	4. 1500	20	1. 18210		
	Ukupno	3. 6667	57	1. 35401		

U našem slučaju $F=8,716$, a značajnost je $0,054 < 0,000$ (što znači da nije statistički značajno ni na nivou $0,01$, ni na nivou $0,05$). Stoga možemo reći da se studenti ova dva fakulteta statistički značajno ne razlikuju, prema godinama studiranja, u motivaciji za volonterski rad. Studenti treće godine u Mostaru imaju veću aritmetičku sredinu, a što ukazuje na to da stariji studenti psihologije imaju veća saznanja koja ih upućuju na volonterski rad. Da su u ovo istraživanje uključeni i studenti četvrte i pete godine studija moguće bi bilo očekivati statistički značajnu razliku.

Tabela 11. Pol i motivacija za volonterski rad

Psihologija	pol	motivacija za volonterski rad				
		AS	N	SD	F	p
Pale Mostar	muški	2.925	27	1,662	3.150	.079
	ženski	3.516	93	1,449		
	Ukupno	3.3833	120	1.534		

Iz prikazanih rezultata (tabela 11.) evidentno je da između djevojaka i mladića ne postoji statistički značajna razlika u motivaciji za volonterski rad ($F=3,150$, $p>0,000$), iako je više djevojaka koje studiraju psihologiju ($N=93$).

LITERATURA:

- Andrilović i Čudina-Obradović (1996). Psihologija učenja i nastave. Školska knjiga: Zagreb.
- Aronson, Wilson i Akert (2005). Socijalna psihologija. Mate d. o. o.: Zagreb.
- Beck (2003). Motivacija: Teorija i načela. Naklada Slap: Jastrebarsko.
- Begović, H. (2006). *O volontiranju i volonterima/kama*. Zagreb: Volonterski centar Zagreb.
- Clary i Snyder (1999). Clary, E. G. & Snyder, M. (1991). A functional analysis of altruism and prosocial behavior: The case of volunteerism. *Review of personality and social psychology*, 12.
- Dragičević 1988: Č. Dragičević, Statistika za psihologe, Beograd: Savez društava psihologa Srbije.
- Esmond i Dunlop (2004). The untapped potential of Australian university students. *Australian Journal on Volunteering*, 5, 3-9
- Grgin (1997). Edukacijska psihologija. Naklada Slap: Jastrebarsko.
- Mikac, I (2002). *Brošura o volonterizmu*. Zagreb: Volonterski centar Zagreb.
- Niškanović, J., Niškanović, M. i Đumić Jurić-Marijanović, I. (2011). *Prosocijalna dimenzija volontiranja u Bosni i Hercegovini*. Banja Luka: Grafopapir.
- Reeve, J. (2010). Razumijevanje motivacije i emocija. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Rheinberg 2004: F. Rheinberg, Motivacija. Zagreb: Naklada slap.
- Wilson, J (2000). Volunteering, *Annual Review of Sociology*, Vol. 26: 215-240

JASNA S. BOGDANOVIĆ-ČURIĆ, DIJANA Z. IVANIŠEVIĆ I SANJA H. MUŠINOVIĆ

MOTIVATION OF PSYCHOLOGY STUDENTS FOR ENGAGEMENT IN VOLUNTARY WORK

SUMMARY

Development of civil society here resulted with increased number of associations that help resolving many social problems through diverse programs and activities. Unfortunately, there is still lack of awareness on benefits of voluntary work in health, social and educational institutions. Yet, with development of civil society the awareness on need for inclusion of higher number of volunteers grows so in the future the doors of most such institutions will be opened. Voluntary work is important factor in the world at almost all levels of life – from every day's life to promotion of socially important positive changes. Also, the work of volunteers is exceptionally well recognised and wanted, so it is very significant and almost obligatory recommendation for further education and employment.

Keywords: *motivation, voluntary work, psychology students*